

Spis treści

Wykaz skrótów	5
Wstęp	7
1. Zagadnienia wprowadzające	11
1.1. Konwencja wiedeńska jako międzynarodowy akt prawny regulujący sprzedaż towarów	11
1.1.1. Cel konwencji	12
1.1.2. Zakres regulacji	13
1.1.3. Podmioty będące stronami konwencji	14
1.2. Charakterystyka zobowiązań wynikająca z treści konwencji	15
1.3. Statut pomocniczy konwencji o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów	16
2. Odpowiedzialność stron umowy z tytułu niewykonania umowy oraz nienależytego wykonania umowy na gruncie konwencji wiedeńskiej	21
2.1. Obowiązki stron wynikające z umowy na gruncie konwencji wiedeńskiej	22
2.1.1. Obowiązki spoczywające na sprzedawcy	22
2.1.1.1. Obowiązek dostarczenia towarów	23
2.1.1.2. Obowiązek dostarczenia dokumentacji.....	23
2.1.1.3. Obowiązek przeniesienia własności towarów	24
2.1.2. Obowiązki spoczywające na nabywcy	24
2.1.2.1. Obowiązek zapłaty ceny	25
2.1.2.2. Obowiązek odbioru dostawy	26
2.1.2.3. Przejście ryzyka a wykonanie obowiązków	26
2.2. Ochrona prawna dla stron umowy sprzedaży	28
2.2.1. Odsetki	29
2.2.2. Odstąpienie od umowy	30
2.2.2.1. Prawo odstąpienia od umowy przysługujące nabywcy ..	30
2.2.2.2. Prawo odstąpienia od umowy przysługujące sprzedawcy	35

2.2.3. Środki ochrony prawnej przewidziane dla strony będącej nabywcą	37
2.2.4. Środki ochrony prawnej przewidziane dla strony będącej sprzedawcą	43
2.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza stron z tytułu naruszenia umowy	48
2.3.1. Transakcja zastępcza	53
2.3.2. Zwrot różnicy cenowej	54
2.3.3. Zasada minimalizacji szkody	55
2.4. Ograniczenia i wyłączenia uprawnień przysługujących stronom	56
2.4.1. Zwolnienie dłużnika od odpowiedzialności z winy wierzyciela	60
3. Odpowiedzialność stron umowy z tytułu niezgodności towarów na gruncie konwencji wiedeńskiej	63
3.1. Obowiązki stron związane bezpośrednio z przedmiotem sprzedaży	64
3.1.1. Obowiązki sprzedawcy dotyczące zgodności przedmiotu sprzedaży	64
3.1.2. Obowiązki nabywcy dotyczące zgodności przedmiotu sprzedaży	68
3.2. Środki ochrony praw kupującego	70
3.2.1. Dostarczenie towarów zastępczych	70
3.2.2. Naprawa wadliwego towaru	72
3.2.3. Odstąpienie od umowy	73
3.2.4. Obniżenie ceny	75
3.3. Wyłączenia odpowiedzialności sprzedawcy za wadliwość towaru	77
Zakończenie	81
Literatura	85

Wykaz skrótów

BGB – ogólnoniemiecki kodeks cywilny (niem. Bürgerliches Gesetzbuch)

CISG – Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzona w Wiedniu dnia 11 kwietnia 1980 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 45, poz. 286), tzw. konwencja wiedeńska (ang. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods)

Dyrektywa CS – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/WE Parlamentu Europejskiego i Rady

Hardship clauses – klauzule, obejmujące nieprzewidziane zdarzenia w trakcie trwania umowy i wpływające na nadmierne obciążenie jednej ze stron kontraktu

ICC (ang. International Chamber of Commerce) – Międzynarodowa Izba Handlowa

Incoterms (ang. International Commercial Terms) – międzynarodowe warunki sprzedaży

k.c. – Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r., nr 16, poz. 93)

Lex specialis – oznaczenie zasady prawa specjalnego, które ma zastosowanie i pierwszeństwo przed prawem ogólnym, zasada ta pochodzi z paremii rzymskiej *lex specialis derogat legi generali*

ONZ (ang. United Nations) – Organizacja Narodów Zjednoczonych

PrPrywM – Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. z 2011 r., nr 80, poz. 432)

RZYM 1 – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych

UNCITRAL (ang. United Nations Commission on International Trade Law) – Komisja Narodów Zjednoczonych ds. Międzynarodowego Prawa Handlowego

Wstęp

Od ponad stu lat prowadzone są prace nad stworzeniem zbioru jednolitych regulacji mających rangę ponadnarodowych, pozwalających stosować przepisy do umów sprzedaży w neutralnym stosunku do wszystkich podmiotów będących stronami tej umowy. Przedmiotem niniejszego opracowania jest przedstawienie problemu odpowiedzialności poszczególnych stron umowy, zawartej na gruncie przepisów międzynarodowego aktu prawnego, będącego jednym z najważniejszych aktów kształtujących prawo międzynarodowe. Konwencja Narodów Zjednoczonych zawarta 11 kwietnia 1980 roku w Wiedniu przyczyniła się w ogromnym stopniu do ujednolicenia przepisów w zakresie międzynarodowego handlu. Podmiot będący stroną umowy i uprawniony na podstawie konwencji może korzystać z ochrony instytucji wspólnych dla wszystkich państw, które ratyfikowały ten międzynarodowy akt prawny do swojego systemu prawnego. Spójność norm międzynarodowych pozwala na skorzystanie z tych przepisów nawet w momencie, gdy strona nie ma siedziby w państwie będącym stroną konwencji. Przepisy te pomogły stworzyć kompromis pomiędzy stronami z państw niekoniecznie równych ekonomicznie, dzięki czemu strony stosunków handlowych mogły skupić się na kwestiach będących sednem prowadzonej sprzedaży.

Celem niniejszej monografii jest kompleksowa analiza zasad odpowiedzialności stron umowy sprzedaży międzynarodowej w świetle konwencji wiedeńskiej (CISG) oraz ocena ich relacji do rozwiązań przyjętych w polskim prawie cywilnym. Autor zmierza do ustalenia, czy model odpowiedzialności ukształtowany w ramach konwencji stanowi autonomiczny reżim prawny, czy też może być interpretowany w świetle krajowych koncepcji odpowiedzialności kontraktowej. Jednocześnie publikacja ma na celu przedstawienie sposobów dochodzenia odpowiedzialności przez strony poszkodowane niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy oraz udzielenie odpowiedzi na pytania postawione przez autora, m.in. „Jak zostały ukształtowane granice odpowiedzialności stron umowy na gruncie konwencji wiedeńskiej?”.

Główną hipotezą badawczą jest założenie, że model odpowiedzialności w konwencji wiedeńskiej tworzy spójny, samowystarczalny system, którego *ratio legis* różni się istotnie od polskiego reżimu odpowiedzialności kontraktowej.

Dodatkowymi hipotezami są także założenie, że konstrukcja zwolnienia od odpowiedzialności w art. 79 CISG ma charakter bardziej elastyczny niż

przesłanki braku winy w art. 471 k.c., oraz założenie, iż praktyka orzecznicza sądów zagranicznych prowadzi do ujednolicenia interpretacji pojęć z CISG, podczas gdy w Polsce brak jest takiej spójności.

W opracowaniu zastosowano metodę analizy dogmatyczno-prawnej oraz metodę komparatystyczną, obejmującą porównanie regulacji CISG z przepisami Kodeksu cywilnego oraz z praktyką stosowania konwencji w innych państwach. Analizie poddano również wybrane orzecznictwo sądów zagranicznych i polskich, co umożliwia krytyczne odniesienie się do praktycznego rozumienia instytucji odpowiedzialności kontraktowej.

Analiza została osadzona w kontekście dotychczasowych badań krajowych oraz międzynarodowych. Dotychczas w polskiej literaturze nie przeprowadzono szerokiej analizy porównawczej między rozwiązaniami CISG a Kodeksem cywilnym, co uzasadnia podjęcie tematu.

Wnioski płynące z opracowania mogą mieć zastosowanie w praktyce kontraktowej podmiotów uczestniczących w obrocie międzynarodowym, zwłaszcza w zakresie formułowania klauzul dotyczących odpowiedzialności stron i przesłanek zwolnienia od odpowiedzialności.

W pierwszym rozdziale przedstawiono tematykę wprowadzającą. Rozdział zawiera zagadnienia wstępnie nakreślające funkcję, jaką konwencja pełni w międzynarodowym handlu. Wyjaśniono zarówno ogólne zasady związane z wykonywaniem umów oraz zaprezentowano ogólną charakterystykę norm zawartych w konwencji. W teoretycznej części opracowania omówiono poszczególne przepisy konwencji. Poszczególne rozdziały opracowania przedstawiają obowiązki strony, z uwzględnieniem naruszenia wywołanego przez jej określone zachowanie. W zależności od tego, czy strona nie wykonała umowy, wykonała umowę w sposób nienależyty lub dokonała transakcji na przedmiocie opatrzonym wadą, spowoduje to odmienne skutki dla jej odpowiedzialności, a także oddziałuje na różnicę w sposobie dochodzenia swoich roszczeń przez stronę przeciwną. Wpływ na rodzaj dostępnego uprawnienia strony ma to, czy w konkretnym stosunku prawnym jest ona sprzedawcą, czy kupującym. W drugim rozdziale szeroko omówiono obowiązki stron dotyczące umowy sprzedaży zawartej na gruncie konwencji wiedeńskiej, a także uprawnienia i środki ochrony praw przysługujące stronom w sytuacji naruszenia ich praw. W trzecim rozdziale dokładnie zdefiniowano kwestie obowiązków stron, a także ich odpowiedzialności w zakresie towaru, będącego przedmiotem umowy sprzedaży. Z uwagi na inne dostępne uprawnienia, a także różnicę w przedmiocie naruszenia stanowią one osobny rozdział.

Jak zostały ukształtowane granice odpowiedzialności stron umowy na gruncie konwencji wiedeńskiej? Jakie są podstawowe różnice w ujęciu

odpowiedzialności kontraktowej w CISG i w polskim kodeksie cywilnym? Czy CISG wprowadza bardziej obiektywny model odpowiedzialności? Jakie konsekwencje praktyczne wynikają z przyjęcia standardów CISG dla polskich przedsiębiorców uczestniczących w obrocie międzynarodowym?

W celu odpowiedzi na wskazane pytania autor poniższej monografii posłużył się licznymi źródłami – zarówno współczesnymi, jak i pochodzącymi z ubiegłego stulecia. Opracowanie oparto na komentarzach, glosach i artykułach odnoszących się do norm zawartych w konwencji. Uwzględniono w nim także orzeczenia polskiej judykatury, która posługiwała się przepisami konwencji w niejednakowy sposób, co pozwala zaryzykować stwierdzenie, że każdy nawet bardzo podobny przypadek naruszenia należy rozpatrywać osobno z uwzględnieniem wszystkich okoliczności. Wart zaznaczenia jest fakt, iż konwencja wiedeńska odegrała bardzo istotną rolę w harmonizacji prawa prywatnego międzynarodowego. Jest ona wykorzystywana na co dzień w międzynarodowych umowach handlowych na całym świecie.

Z uwagi na niewielką liczbę polskich publikacji poświęconych zagadnieniu omawianemu w niniejszej pracy prezentowane opracowanie może okazać się wartościowym źródłem wiedzy na temat odpowiedzialności stron na gruncie konwencji wiedeńskiej, a także może być przydatne dla osób zainteresowanych poszerzeniem wiadomości w tym obszarze.